

מבוא לנייר עמדה בנושא תכנים מומלצים בהתנסות נשימתית

כתבה את המבוא: אלאונורה קרוגמן, ¹MScPT
כתבו את נייר העמדה: ערן לינגו, ²BPT, חגי שקולניק, BPT

¹ אחראית פיזיותרפיה במחלקה להנשמה ממושכת, בית הדר מרכז רפואה, שיקום וסיעוד יו"ר קבוצת עניין נשימתית
² מערך שירות הפיזיותרפיה, נווה עמית, רחובות

מבוא

נייר העמדה הזה מרכז את התכנים המומלצים להדרכת הסטודנטים בהתנסות נשימתית במקומות שונים. קיימת חשיבות גדולה בבניית תוכנית מסודרת ואחידה כדי שהסטודנט יקבל את מלוא הידע גם בתחום הנשימתי וגם בהכרת המפגש עם המטופל עם בית החולים והצוותים השונים הפועלים בשטח.

כמדריכים קליניים בתחום הנשימתי ראינו צורך בהאחדת הנושאים בין מקומות ההתנסות השונים. כך סטודנטים מבתי ספר בכל הארץ יוכלו לקבל נקודת מוצא משותפת החל מתחילת דרכם בשדה הקליני.

כתיבת נייר העמדה נעשתה ביוזמת חברי ועדת ההיגוי של קבוצת עניין נשימתית ובשיתוף פעולה עם בתי הספר לפיזיותרפיה בכל הארץ.

תחילה נכתבו מטרותיו של נייר העמדה, ואלה הן:

- ◆ קביעת תקנון בנושאי ההתנסות המותאמים למוסדות שונים בכל רחבי הארץ;
- ◆ בנייה של רשימת נושאים מומלצת אשר תואמה בין מדריכים קליניים במוסדות שונים ומרצים בבתי הספר לפיזיותרפיה.

בין התכנים המומלצים נקבעו הנושאים האלה: ריאיון, איסוף נתונים, בדיקה, טיפול ותוכני רחב.

נייר העמדה הושק ביולי 2021, ופורסם באתר של העמותה לקידום הפיזיותרפיה ובניוזלטר של העמותה.

השתתפו בדיונים בהכנת נייר העמדה:

לינה גרושקו-גתי, BPT, מרכזת תחום נשימתי בפיזיותרפיה רמב"ם - הקריה הרפואית לבריאות האדם

עדי סער לוקר, BPT, רכזת בכירה, תחום בריאות האישה, המרכז הרפואי הלל יפה

עדי פאוקר, MA, BPT, מרכזת תחום נשימתי, בית חולים סורוקה

רוני קוליאקוב, M.Sc.PT, סגן מנהל מערך הפיזיותרפיה, בית חולים מאיר

שגיא בבין, MA, מדעי הבריאות ושיקום, סגן מנהל שירות הפיזיותרפיה, גולדן קייר, נס ציונה

הדר רז, BPT, MHA, אחראית פיזיותרפיה במחלקות להנשמה ממושכת, בית רבקה - מרכז רפואי שיקומי גריאטרי

שלי מסילתי, BPT, בית הדר - מרכז רפואה, שיקום וסיעוד

הדס מנטיין, M.Sc.PT, מרכז שניידר לרפואת ילדים, מרפאת ריאות ו-CF

ענבל ורמן, BPT, המרכז הרפואי לגליל, נהריה

ליאור סולומון סי ג'יי, BPT, MHA, סגנית מנהלת שירותי הפיזיותרפיה, מרכז גריאטרי דורות, נתניה

מעייין בראנץ, BPT, רכזת תחום נשימתי, בית הדר - מרכז רפואה, שיקום וסיעוד

טניה ברש, BPT, בית הדר - מרכז רפואה, שיקום וסיעוד

נטע קיסרי, BPT, MHA, בית חולים מאיר

נייר עמדה בנושא: תכנים מומלצים בהתנסות נשימתית

מטעם קבוצת העניין הנשימתית בפיזיותרפיה
נכתב בתיאום עם בתי הספר לפיזיותרפיה

חזון

במסגרת לימודי הפיזיותרפיה, סטודנטים נדרשים לעבור התנסות בתחום הנשימתי, התנסות זו מתבצעת כיום בבתי חולים אקוטיים ובמחלקות להנשמה ממושכת כחלק מהתנסות בית חולים. התחום הנשימתי עומד בבסיסו של מקצוע הפיזיותרפיה וההתנסות מהווה את המפגש הראשון של הסטודנט עם מטופלים עם תפקוד נשימתי לקוי והפרעות נשימה שונות. השנה האחרונה הדגישה את חשיבות התחום הנשימתי בעולם הפיזיותרפיה (בעקבות מגיפת הקורונה COVID-19), ואת הצורך בהכשרה נשימתית יישומית הולמת ותואמת לעידנינו.

אנו, המדריכים הקליניים העוסקים בתחום הנשימתי, מודעים כי קיימים הבדלים בין ההתנסויות המתקיימות במחלקות ובמוסדות השונים ולכן רואים צורך להגדיר נושאים מומלצים להתנסות נשימתית באשר היא וכן תכני חובה רחביים שמהווים נדבך חשוב בהכנסת הסטודנט לשדה הקליני. אנחנו מאמינים שהטמעת התכנים במסגרת ההכשרה, תייצר נקודת מוצא משותפת לקראת הפיכת הסטודנט למטפל ואיש מקצוע.

מטרות

- יצירת אחידות (או תיקון - Standardization) בנושאי ההתנסות הנשימתית ובתכנים המועברים במסגרת התנסות נשימתית אשר מותאמים לכל סוג מסגרת בו הם מועברים.
- הפצת רשימת נושאי ליבה מומלצים בהתנסות הנשימתית, על סמך ניסיון רב שנים של מדריכים קליניים ממוסדות שונים, ובתיאום עם גורמים בשדה האקדמי.
- ישנה חשיבות רבה לבניית קשר של אמון בין המטופל למטפל ובשיתוף פעיל של המטופל בבניית תכנית הטיפול.

עקרונות

- מסמך זה תומך את הבסיס הנלמד באקדמיה ומבקש לקדם את האינטגרציה של הנלמד ליישומו בשדה הקליני ולצרכי השדה הקליני.
- תינתן חשיבות רבה להטמעת החשיבה הקלינית בתחום הנשימתי לאורך כל ההתנסות ומתן דגש על פיתוח החשיבה הקלינית בקרב הסטודנטים.
- יש לחשוף את הסטודנט למטופלים עם ליקויים נשימתיים מגוונים ככל הניתן בתוך מקום ההתנסות לדוגמה בבתי החולים האקוטיים הסטודנטים יחשפו למחלקות השונות בתוך המוסד (ט"נ, כירורגיות וילדים).
- מהניסיון הנצבר במקומות ההתנסות השונים נראה כי סטודנטים אשר נחשפו למטופלים עם ליקויים נשימתיים עוד קודם להתנסות (דוגמת ימי עיון מעשיים, בקרים קליניים), נתרמים מאוד מכך, ומגיעים להתנסויות מוכנים יותר מבחינה רגשית ומקצועית.
- חשיפה זו מחזקת את הקשר בין בתי הספר למוסדות הקליניים השונים ובכך שניהם יוצאים נשכרים מהחשיפה ומההתעדכנות ההדדית.
- אנו סבורים כי הכשרה נשימתית לאור התכנים שיוזכרו במסמך זה, יהפכו את ההתנסות לאיכותית וטובה יותר, וכזו שתכין את הסטודנט לשדה הקליני בצורה מיטבית. (ואף תיעל את כניסתו לעבודה בעתיד).

ניירות עמדה בפיזיותרפיה

תכנים:

תחום	נושא	דוגמא
ריאיון	חשיפת הסטודנט למטופל עם הפי' רעה נשימתית חדה לעומת כרונית, ומגוון רחב ככל הניתן של מטופלים.	התייחסות לכאב ומצב המודינמי משתנה, מול מפגש עם מטופל מאוזן, נינוח.
	התמודדות עם תקשורת מאתגרת	שסתום דיבור, חיבור למנשם, מטופל אקוטי בקוצר נשימה, תקשורת חלופית, מצבי הכרה משתנים דוגמת (UWS Unresponsive Wakefulness Syndrome) ואתגרים נוספים (לדוגמא: אפיזיה, מגבלות על רקע שפתי ועוד).
איטוף נתונים	הכרת מדדים אובייקטיביים רלוונטיים למצבו הקליני של המטופל.	אלבומין, המוגלובין, לחצי דם, דופק, סטורציה, ספירת דם, אלקטורוליטים בדם, חלבונים, גזים בדם, מדדי תפקודי ריאות למיניהם. השלכה מהמדדים למצבו של המטופל.
	ציילומי חזה	הסתכלות והבנת הפענוח - גודל ומיקום הלב ומשמעותו, כיצד ייראה גודש, תפליט, דלקת ריאות, תמט, סטיית מדיאסטינום, פנאומוטורקס, בצקת ריאות ו ARDS, סימנים לבית חזה חביתי במחלות ריאה, מיקום\מנח הסרעפת.
בדיקה	דגם הנשימה	זיהוי דגם הנשימה, תבניות נשימה נורמליות/אבנורמליות, תנועת כלוב הצלעות במישורים השונים, קצב נשימה, עומק, סדירות. סימנים למצוקה נשימתית בפנים, צוואר, חזה ובטן.
	האזנה	הכרת הסגמנטים והאונות השונות, התייחסות לזיהוי מיקומן, זיהוי והבנת קולות הנשימה נורמליים ואבנורמליים ומשמעותם.
	טיפול והערכה של חולה מורכב	בדיקה וטיפול של חולה מורכב מונשם/בתהליך גמילה או אחרי גמילה, טיפול בחולה מונשם עם פתולוגיות נוספות (מחלה נירומסקולרית, מולטי-טראומה, וכו').
טיפול	תרגילים נשימתיים	יישום הטיפול במנחים מגוונים, רישום של תכניות טיפול למטרה נשימתית, התקדמות בטיפול והעלאת/הורדת דרגות הקושי לצורך השגת מטרה טיפולית נשימתית.
	טכניקות מנואליות	clapping, shaking, vibration, rib. mobs, rib bouncing, התאמת הטכניקה למטופל ובהתחשב בקונטרה אינדיקציות, התאמת הטכניקה למנח ובחירה מותאמת למשך הטיפול.
	תרגילי נשימה אקטיביים ופאסיביים	aut. drain, acbt, huff, עידוד לשיעול, splinting, תנועתיות בית חזה.
	הטיפול לאור התפקוד	קידום התפקוד הכללי בהתייחס לליקויים הנשימתיים ותרגול תפקודי לאימון המרכיבים הנשימתיים החסרים.
	מכשור וטכנולוגיה	הטיפול חייב לכלול את המכשור הטכנולוגי החדשני ביותר שזמין לטיפול בכל מקום התנסות. דוגמאות: IPV, משעל, מכשיר ספירומטריה, ETCO2, שימוש ב-pep mask, טריפלואו, אקפלה, אירוביקה IMT לחיזוק שרירי הנשימה
	הנשמה לא פולשנית (NIV)	HFNC, CPAP, BPAP
MHI - Manual HyperInflation	הכרת הטכניקה, אופן הביצוע, התוויות והתוויות נגד לביצוע, יישום וביצוע בפועל.	
סטרס ונשימה	אסטרטגיות להתמודדות עם קוצר נשימה, הפחתת הסטרס הנשימתי בעת התקף אסטמה אקוטי, בעקבות תמט או ריבוי הפרשות. לימוד טכניקות להרפיה.	
שימוש בחמצן בעת הטיפול	דרכי מתן חמצן - מסיכות לסוגיהן, משקפיים, שקית העשרה, אביזרים לאספקת החמצן - בלוו, מחולל נייד. טיפול במטופלים שנתמכים בחמצן באופן כרוני/אקוטי, סיוע בתהליכי גמילה מחמצן.	

המשך- תכנים:

תחום	נושא	דוגמא
תכני רחב	מיומנויות תקשורת	פיתוח מיומנויות תקשורת בין אישית לצורך הדרכה של המטופל; בני משפחתו, מטפלים וצוות רב מקצועי. במקביל פיתוח היכולת לזהות סימנים מילוליים או בלתי מילוליים בתקשורת (כאב, אי נוחות, מצוקה נשימתית).
	חשיבה קלינית	פיתוח ועידוד החשיבה הקלינית לכל אורכו של המפגש מטפל-מטופל; משלב איסוף הנתונים, דרך הבנת ההשפעות של ההתערבויות הרפואיות השונות על מערכת הנשימה, ביצוע הריאיון, הבדיקה, הגדרת הבעיות, ועד בחירת ומתן הטיפול והערכת יעילותו ונכונותו.
	קבלת החלטות בהתאם לנתונים שנאספו	העברת המסר של תפקיד הפיזיותרפיסט והאחריות כאיש מקצוע - ומכאן מה יעשה כפיזיותרפיסט, מה תחומי האחריות שלו, מה האינפורמציה הנוספת שעליו לאסוף ולמסור, ומהם גבולות האחריות והפעולות המותרות (חוקית ומעשית).
	אתיקה	הצפת סוגיות ודילמות אתיות הצפות לאורך ההתנסות וקיום דיון על פי עקרונות הקוד האתי וועדת האתיקה של הפיזיותרפיסטים.
	עבודת הצוות הרב מקצועי	חשיפה לעבודתם של סקטורים נוספים, השתתפות בישיבות צוות, ניתוחים, שילוב בין מוסדי או בין מחלקתי בתוך אותו מוסד ועוד..
	תרופות רלוונטיות למטופל הנשימתי	הכרת התרופות הנפוצות בשימוש, אופן המתן, תגובות לוואי, שימוש באינהלציה, משאפים, משככי כאבים, מדללי דם וכיו"ב.
	פיזיולוגיה ופתולוגיה של מערכת הנשימה	טיפול בחולים במחלות ריאה שונות ופתולוגיות שונות המשפיעות על תפקוד הריאות ככל הניתן בכל קשת הגילאים (מינקות ועד זקנה). חיבור לידע הנלמד בבית הספר.
	שיטות הנשמה ופרמטרים בהנשמה	הכרת שיטות הנשמה השונות, הכרת פרמטרים בסיסיים במנשם, צפייה בשימוש במנשם בשגרת הטיפול.

נייר עמדה בנושא:
תכנים מומלצים בהתנסות נשימתית
נכתב ע"י קבוצת העניין הנשימתית בפיזיותרפיה
בתיאום עם בתי הספר לפיזיותרפיה.

קבוצת עניין
נשימתית
בפיזיותרפיה

העמותה
לקידום
הפיזיותרפיה